

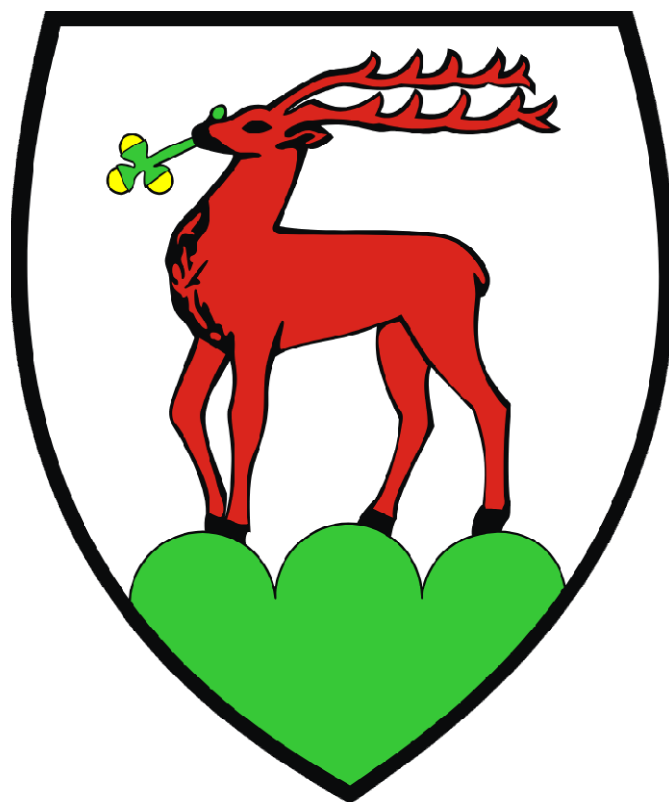
- projekt -

Załącznik nr 1 do Uchwały nr...../...../2026

Rady Miejskiej Jeleniej Góry z dnia .....

2026r.

Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych DOMINO V na lata 2026 – 2030

Spis treści

I. Wstęp	4
1. Zgodność z przepisami prawa	5
2. Definicje niepełnosprawności oraz system orzecznictwa	6
II. Niepełnosprawność w Jeleniej Górze – dane z Diagnozy.....	7
1. Niepełnosprawność – analiza danych zastanych.....	7
2. Działania w obszarze niepełnosprawności w Mieście Jelenia Góra	9
3. Analiza SWOT dotycząca sytuacji osób z niepełnosprawnościami.....	11
III. Założenia Programu	12
IV. Cele strategiczne oraz cele operacyjne.....	14
1. Kształtowanie pozytywnego wizerunku osób z niepełnosprawnościami	14
1.1. Kształtowanie wolnego od stereotypów wizerunku osób z niepełnosprawnościami	14
1.2. Kształtowanie właściwych postaw społecznych sprzyjających realizowaniu praw osób z niepełnosprawnościami	14
2. Zwiększenie dostępu do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo osób z niepełnosprawnościami we wszystkich dziedzinach życia	15
2.1. Informowanie osób z niepełnosprawnościami o przysługujących im prawach	15
2.2. Likwidacja barier architektonicznych w przestrzeni publicznej	15
2.3. Likwidacja barier w komunikowaniu się i transportowych.....	15
3. Stworzenie osobom z niepełnosprawnościami możliwości samodzielnego funkcjonowania	16
3.1. Poprawa sytuacji socjalno-bytowej osób z niepełnosprawnościami oraz rodzin i opiekunów osób z niepełnosprawnościami	16
3.2. Zapewnienie usług opiekuńczych dla osób z niepełnosprawnościami.....	16
3.3. Poradnictwo psychologiczne i prawne dla osób z niepełnosprawnościami, ich opiekunów i rodzin	16
4. Zwiększenie dostępu osób z niepełnosprawnościami do kształcenia i podnoszenia kwalifikacji.....	17

4.1. Zapewnienie oferty kształcenia integracyjnego na wszystkich poziomach kształcenia	17
4.2. Zapewnienie udziału dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami w zajęciach (półkoloniach, warsztatach) podczas ferii zimowych i letnich oraz zajęciach popołudniowych (światlicach).....	17
5. Rozwój rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami	18
5.1. Tworzenie warunków do aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami..	18
5.2. Tworzenie warunków do powstawania i utrzymania miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami	18
6. Wspieranie systemu rehabilitacji leczniczej	19
6.1. Współpraca w ramach zwiększenia dostępności do rehabilitacji leczniczej.....	19
7. Kreowanie polityki społecznej na rzecz osób z niepełnosprawnościami.....	19
7.1. Wspieranie i integrowanie organizacji działających w imieniu i na rzecz osób z niepełnosprawnościami	19
8. Promocja zdrowego trybu życia i aktywnego wypoczynku osób z niepełnosprawnościami	20
8.1. Stwarzanie warunków do regularnej aktywności fizycznej oraz turystyki	20
V. Monitoring i ewaluacja.....	20
VI. Podsumowanie.....	21

I. Wstęp

Niepełnosprawność jest szerokim zjawiskiem, które – wraz ze zmianami demograficznymi – dotyczy coraz większej części populacji. Zgodnie z podejściem Światowej Organizacji Zdrowia osoby z niepełnosprawnościami mają takie samo prawo do zdrowia jak wszyscy inni, a na świecie z niepełnosprawnościami żyje ok. 1,3 mld ludzi, czyli mniej więcej co szósta osoba¹. Niepełnosprawność określana jest jako ograniczenie lub brak możliwości prowadzenia aktywnego życia w sposób typowy dla człowieka sprawnego będącego w tym samym wieku i tej samej płci. W Polsce, według najnowszych dostępnych danych administracyjnych, w grudniu 2022 r. 2,3 mln osób posiadało orzeczenie o niepełnosprawności/stopniu niepełnosprawności lub orzeczenie o stopniu niezdolności do pracy².

To ograniczenie sprawności może wynikać z różnych problemów medycznych, na podstawie których wyróżnia się kilka rodzajów niepełnosprawności:

- ruchową,
- intelektualną,
- narządów,
- zmysłów,
- choroby przewlekłe.

Nie istnieje jedna, powszechnie uznana definicja niepełnosprawności. W Polsce stosowane są co najmniej dwie definicje dotyczące osób z niepełnosprawnościami. Pierwsza z nich to definicja wynikająca z przepisów prawa i dotycząca prawnej podstawy kwalifikacji do grupy osób niepełnosprawnych. Natomiast druga ujmuje nie tylko osoby niepełnosprawne prawnie, ale również osoby, które co prawda orzeczenia nie posiadają, lecz deklarują, że mają ograniczenia w wykonywaniu wybranych czynności (tzw. niepełnosprawność biologiczna).

---

¹ Światowa Organizacja Zdrowia (WHO), Disability and health — Fact sheet, 7.03.2023, dostęp online: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/disability-and-health> (dostęp: 21.01.2026).

² Główny Urząd Statystyczny (GUS), Osoby niepełnosprawne w 2022 roku, 30.11.2023, dostęp online: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/ubostwo-pomoc-spoeczna/osoby-niepelnosprawne-w-2022-roku,26,5.html> (dostęp: 21.01.2026).

1. Zgodność z przepisami prawa

Program działań na rzecz osób niepełnosprawnych DOMINO V w Mieście Jelenia Góra na lata 2026–2030, zwany dalej Programem, stanowi lokalną strategię wsparcia osób z niepełnosprawnościami i ich otoczenia. Wyznacza kierunki działań Miasta w zakresie integracji społecznej, zapewniania dostępności oraz rozwoju usług wspierających niezależne życie. Program realizuje zadania własne gminy i powiatu wynikające z przepisów prawa, a także stanowi narzędzie wdrażania postanowień aktów strategicznych na poziomie krajowym i międzynarodowym.

Główną podstawę prawną Programu stanowią:

- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego,
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym,
- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami,
- Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, ratyfikowana przez Polskę w 2012 roku.

Dodatkowo, Program pozostaje spójny z dokumentami strategicznymi na poziomie województwa, w tym z Dolnośląską Strategią Integracji Społecznej na lata 2021–2030, której cele obejmują integrację społeczną, poprawę dostępności oraz dostosowanie usług społecznych do zróżnicowanych potrzeb mieszkańców.

Wymienione akty prawne i strategiczne wyznaczają główne kierunki polityki państwa i samorządu wobec osób z niepełnosprawnościami. Określają one m.in. zasady dostępności, prawa osób z niepełnosprawnościami, obowiązki instytucji publicznych, zakres wsparcia oraz instrumenty polityki społecznej i zatrudnienia. Program DOMINO V jest lokalnym narzędziem wdrażania tych rozwiązań w praktyce samorządowej.

2. Definicje niepełnosprawności oraz system orzecznictwa

Niepełnosprawność prawna jest orzekana przez różne instytucje i dla różnych celów. W ramach obowiązujących uregulowań prawnych funkcjonują dwa systemy orzecznictwa (uregulowane odrębnymi ustawami): dla celów rentowych – orzecznictwo rentowe prowadzone przez ZUS oraz dla celów pozarentowych – orzecznictwo prowadzone przez powiatowe/wojewódzkie zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności. Ten dualizm systemu jest potwierdzony w aktualnych opracowaniach statystycznych i utrudnia spójne porównania między danymi³.

Na mocy prawa posiadanie aktualnego orzeczenia wydanego przez uprawnione organy kwalifikuje daną osobę do grupy osób niepełnosprawnych prawnie i daje podstawę do ubiegania się i korzystania ze specjalnej pomocy, ułatwień i przywilejów, jakie przysługują tej zbiorowości (np. zasiłek pielęgnacyjny, turnusy rehabilitacyjne czy bezpłatne miejsce parkingowe).

Niepełnosprawność biologiczna informuje jedynie o subiektywnej deklaracji osoby, że ma ograniczoną zdolność wykonywania określonych czynności. Wynika z tego, że poczucie niepełnosprawności nie zawsze idzie w parze z posiadaniem dokumentem orzekającym o niej. Każdy człowiek na przestrzeni swojego życia przechodzi okresy, w których krótkotrwale spełnia kryteria niepełnosprawności. Każdy z nas – czasowo lub na stałe – może stać się osobą z niepełnosprawnością. Kreowanie lokalnej polityki na rzecz osób z niepełnosprawnościami stanowi ważne i obligatoryjne zadanie władz samorządowych. Rolą samorządu terytorialnego jest stworzenie warunków do aktywnego oraz pełnego życia dla wszystkich mieszkańców, niezależnie od ich kondycji psychofizycznej. Założenia programów wsparcia powinny obejmować zarówno bezpośrednie oddziaływanie na ograniczenia (m.in. przez rehabilitację), jak i oddziaływanie poprzez środowisko, w którym żyją (niwelowanie barier fizycznych i społecznych). Równie ważne jest kształtowanie społeczeństwa zintegrowanego, czyli otwartego na różnorodność jego członków. Wskazują na to również rekomendacje WHO dotyczące włączania perspektywy niepełnosprawności w polityki zdrowotne i społeczne.

Program działań na rzecz osób niepełnosprawnych DOMINO V na lata 2026–2030 powstaje w celu podniesienia jakości życia osób z niepełnosprawnościami w Jeleniej Górze poprzez

---

³ Tamże.

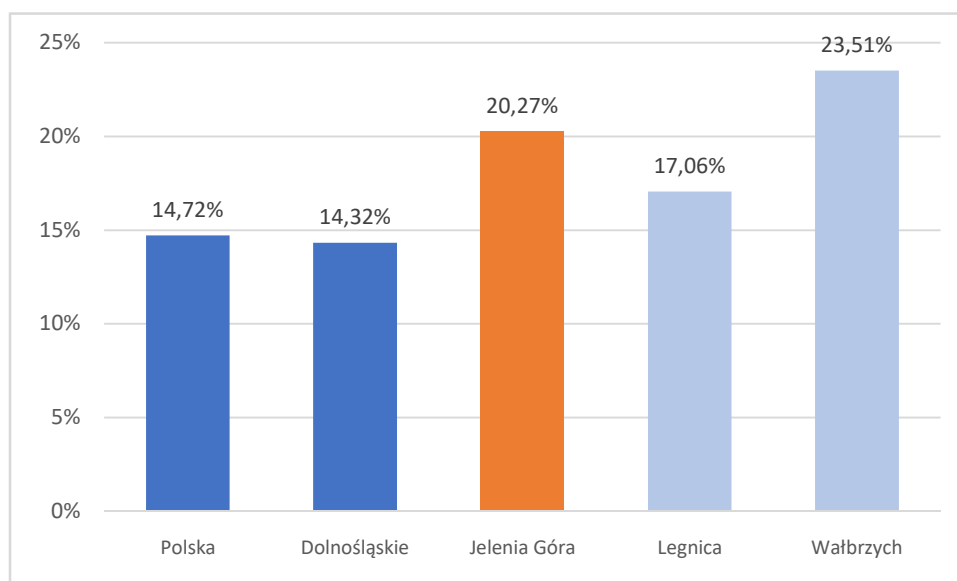
zwiększenie ich udziału we wszystkich sferach życia. Program oparto na analizie doświadczeń z realizacji poprzednich edycji DOMINO oraz na współpracy z podmiotami zaangażowanymi w kształtowanie systemu pomocy dla osób z niepełnosprawnościami w naszym Mieście. W celu lepszego zrozumienia sytuacji osób z niepełnosprawnościami na terenie Miasta w celu utworzenia programu przeprowadzono Diagnozę Lokalnych Zagrożeń Społecznych Miasta Jelenia Góra, która objęła swoją tematyką również kwestię osób z niepełnosprawnościami. Najważniejsze wnioski z Diagnozy przedstawiamy w rozdziale poniżej.

II. Niepełnosprawność w Jeleniej Górze – dane z Diagnozy

1. Niepełnosprawność – analiza danych zastanych

Według danych z Narodowego Spisu Powszechnego 2021, w Jeleniej Górze mieszka 15 032 osób z niepełnosprawnościami co stanowi 20,27% wszystkich mieszkańców, w tym 8 588 kobiet i 6 444 mężczyzn. Jest to odsetek wyższy niż na tle Polski (14,72%) oraz na tle woj. dolnośląskiego (14,32%). Jednocześnie porównując Jelenią Górę do nieco większych miast na prawach powiatu z terenu województwa (Legnica, Wałbrzych), to plasuje się pomiędzy Legnicą (17,06%), a Wałbrzychem (23,51%).

Wykres 1. Odsetek osób z niepełnosprawnościami w Jeleniej Górze na tle kraju. Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2021. Bank Danych Lokalnych GUS.

Według danych GUS w 2021 roku z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności korzystało w Jeleniej Górze 887 rodzin, natomiast z powodu długotrwałej lub ciężkiej

choroby – 1 125 rodzin. Są to – obok ubóstwa – najczęstsze przyczyny udzielania wsparcia w ramach systemu pomocy społecznej w mieście. Jelenia Góra odnotowuje jedne z najwyższych w kraju wskaźników liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności (116 na 10 tys. mieszkańców) oraz długotrwałej lub ciężkiej choroby (147 na 10 tys. mieszkańców)⁴.

Z kolei według danych z Powiatowego Urzędu Pracy, na koniec grudnia 2024 roku w rejestrze bezrobotnych znajdowało się 126 osób z niepełnosprawnościami. W czerwcu 2025 roku liczba ta wyniosła 121 osób. Dla lepszego zobrazowania zmiany porównano również analogiczny miesiąc roku poprzedniego – w czerwcu 2024 roku zarejestrowanych było 149 osób z niepełnosprawnościami.

W 2024 roku Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych przy Prezydencie Miasta Jeleniej Góry aktywnie uczestniczyła w działaniach na rzecz osób z niepełnosprawnościami. W 2024 roku odbyło się 7 posiedzeń, w ramach których Rada opiniowała propozycje dotyczące przeznaczenia środków z PFRON, angażowała się w organizację konkursów i inicjatyw promujących aktywność społeczną oraz współorganizowała wydarzenia związane z obchodami Międzynarodowego Dnia Osób Niepełnosprawnych.

Dział Pomocy Środowiskowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Jeleniej Górze w 2024 roku udzielił wsparcia łącznie 657 osobom z niepełnosprawnościami na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. W ramach świadczeń finansowych przyznano: zasiłki stałe, okresowe, celowe oraz celowe specjalne dla 568 osób, a dożywianie zapewniono 439 osobom. Dodatkowo 47 osób otrzymało pomoc w formie schronienia (w schronisku lub schronisku z usługami opiekuńczymi), a 178 osób skierowano do domów pomocy społecznej. Dodatek dla rodzin zastępczych wychowujących dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności wypłacono dla 23 dzieci.

W 2024 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jeleniej Górze dofinansował udział osób z niepełnosprawnościami oraz ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych. O wsparcie ubiegało się łącznie 631 osób, w tym 207 opiekunów, natomiast dofinansowanie zostało przyznane 258 osobom, w tym 117 opiekunom. Dodatkowo jeleniogórskie

---

⁴ Bank Danych Lokalnych GUS, wskaźnik: „Rodziny, którym na podstawie decyzji przyznano pomoc wg przyczyn”. Link do kategorii: <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/dane/podgrup/temat>

organizacje pozarządowe również zrealizowały turnusy rehabilitacyjne w ramach swojej działalności statutowej⁵.

2. Działania w obszarze niepełnosprawności w Mieście Jelenia Góra

W Mieście Jelenia Góra podejmowane są liczne inicjatywy wspierające osoby z niepełnosprawnościami oraz promujące integrację społeczną i przeciwdziałanie wykluczeniu. Wśród działań realizowanych w ostatnim okresie znalazły się między innymi⁶:

- Organizowanie wydarzeń promujących postawy przełamujące bariery i stereotypy związane z niepełnosprawnością.
- Działalność instytucji doradczych i opiniodawczych zajmujących się sprawami osób z niepełnosprawnościami.
- Funkcjonowanie organizacji pozarządowych zajmujących się problematyką osób z niepełnosprawnościami.
- Zapewnianie wsparcia w postaci usług asystenta osobistego oraz opieki wytchnieniowej dla osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin.
- Organizowanie wydarzeń integracyjnych skierowanych do rodzin oraz środowisk osób z niepełnosprawnościami.
- Dostosowywanie oferty kulturalnej instytucji miejskich do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz organizowanie wydarzeń im dedykowanych.
- Wspieranie działalności organizacji pozarządowych zrzeszających osoby z niepełnosprawnościami oraz prowadzących działania edukacyjne, informacyjne i integracyjne.
- Prowadzenie zajęć w szkołach promujących wiedzę na temat funkcjonowania osób z niepełnosprawnościami, budowanie postaw empatycznych i wspierających oraz umożliwianie uczniom z niepełnosprawnościami udziału w wydarzeniach kulturalnych i edukacyjnych.
- Wdrażanie projektów wspierających likwidację barier w dostępie do edukacji wyższej dla osób z niepełnosprawnościami.
- Zapewnienie dostępu do materiałów bibliotecznych dostosowanych do potrzeb osób z dysfunkcjami wzroku.

---

⁵ Urząd Miasta Jelenia Góra, *Sprawozdanie z realizacji w 2024 r. Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2019–2024 DOMINO IV*, Jelenia Góra, dokument urzędowy

⁶ Tamże.

- Wspieranie działalności organizacji pacjentów zajmujących się edukacją, informowaniem o uprawnieniach oraz prowadzeniem działań integracyjnych.
- Udzielanie porad i informacji osobom starszym oraz z niepełnosprawnościami, zrzeszonym w organizacjach senioralnych i kombatanckich.
- Wyznaczenie Pełnomocnika Prezydenta Miasta ds. Osób z Niepełnosprawnościami – punkt kontaktowy dla mieszkańców i organizacji, koordynacja wdrażania Programu DOMINO V oraz spraw związanych z dostępnością.

W strukturze Urzędu Miasta funkcjonuje Pełnomocnik Prezydenta Miasta ds. Osób z Niepełnosprawnościami. Do jego zadań należy w szczególności: współpraca z Powiatową Społeczną Radą ds. Osób Niepełnosprawnych oraz organizacjami pozarządowymi; przyjmowanie i przekazywanie właściwym komórkom zgłoszeń dotyczących barier i dostępności; koordynacja realizacji zadań Programu w urzędzie i jednostkach miejskich; przygotowywanie krótkiej, rocznej informacji rzeczowo-liczbowej o stanie realizacji Programu dla Koordynatora Programu.

Funkcjonuje także Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych będąca organem opiniodawczo-doradczym przy Prezydencie Miasta Jelenia Góra. Rada składa się z pięciu osób, powołanych spośród przedstawicieli działających na terenie powiatu organizacji pozarządowych, fundacji oraz jednostek samorządu terytorialnego. Każda kadencja Rady trwa 4 lata, obecna rozpoczęła się w 2023 r. i potrwa do 2027 r. Do jej zakresu działania należy:

- 1) inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do:
  - a) integracji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami;
  - b) realizacji praw osób z niepełnosprawnościami;
- 2) opiniowanie projektów programów działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami;
- 3) ocena realizacji programów;
- 4) opiniowanie projektów uchwał i programów przyjmowanych przez radę miejską pod kątem ich skutków dla osób z niepełnosprawnościami.

3. Analiza SWOT dotycząca sytuacji osób z niepełnosprawnościami

Analiza SWOT to syntetyczne podsumowanie wyników diagnozy dotyczące osób z niepełnosprawnościami, w którym zestawia się czynniki **wewnętrzne** – mocne strony (S) i słabości (W) Miasta, z **zewnętrznymi** – szansami (O) i zagrożeniami (T) płynącymi z otoczenia.

Tabela 1. Analiza SWOT dotycząca sytuacji osób z niepełnosprawnościami – wyniki z Diagnozy Lokalnych Zagrożeń Społecznych.

S - mocne strony	W – słabe strony
Istnienie pozytywnych postaw wobec osób z niepełnosprawnościami – większość uczniów (77–81%) prezentuje pozytywne postawy wobec osób z niepełnosprawnościami, uznając, że mogą one osiągać równie dobre wyniki w nauce jak ich pełnosprawni rówieśnicy.	Część uczniów (ok. 20–30%) wyraża wątpliwości lub sceptycyzm wobec wspólnej nauki czy rywalizacji sportowej z osobami z niepełnosprawnościami.
Znaczna część młodzieży deklaruje gotowość do zapraszania osób z niepełnosprawnościami do wspólnego spędzania czasu (ponad 60%).	Znaczący odsetek młodzieży nie wie, jak zachować się w kontakcie z osobą z niepełnosprawnością.
Uczniowie wskazują na istnienie miejsc i zajęć sportowych/kółek, w których mogą uczestniczyć osoby z niepełnosprawnościami.	Ponad połowa uczniów i dorosłych nie potrafi wskazać, czy szkoły i miejsca rekreacji zapewniają równe uczestnictwo osobom z niepełnosprawnościami.
Wysoka świadomość występowania barier w przestrzeni publicznej – uczniowie i dorośli dostrzegają miejsca utrudniające funkcjonowanie osób z niepełnosprawnościami.	Utrzymują się przypadki dyskryminacji – wyśmiewanie, wykluczanie, popychanie.
Funkcjonowanie programów aktywizujących oraz obecność organizacji zrzeszających osoby z niepełnosprawnościami – w Jeleniej Górze działają lokalne inicjatywy i stowarzyszenia wspierające osoby z niepełnosprawnościami w zakresie rehabilitacji, edukacji i integracji społecznej, co sprzyja ich aktywnemu uczestnictwu w życiu lokalnej społeczności.	Niewystarczająca oferta zajęć i wydarzeń kulturalnych dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

O - szanse	T - zagrożenia
Możliwość rozwijania programów integracyjnych w szkołach i instytucjach miejskich.	Utrwalanie stereotypów dotyczących ograniczeń osób z niepełnosprawnościami, zwłaszcza w sferze sportowej i rywalizacyjnej.
Potencjał do wzrostu świadomości społecznej poprzez kampanie edukacyjne i zajęcia z edukacji włączającej.	Niewystarczająca infrastruktura dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
Rozwój usług asystenckich i wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.	Ograniczona wiedza dorosłych i dzieci na temat możliwości osób z niepełnosprawnościami.
Spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych z niepełnosprawnościami w Jeleniej Górze – stwarza możliwość dalszego wzmacniania działań aktywizacyjnych i integracyjnych, np. przez rozwój spółdzielni socjalnych, warsztatów terapii zajęciowej lub programów zatrudnienia wspomaganego.	Ryzyko marginalizacji i wykluczenia społecznego osób z niepełnosprawnością na terenie Jeleniej Góry – zwłaszcza w kontekście ograniczonej dostępności przestrzeni publicznej, rynku pracy czy braku zindywidualizowanego wsparcia długoterminowego.
Możliwość zwiększenia dostępności przestrzeni miejskiej (architektura, transport).	Nasilenie się postaw nietolerancji i stygmatyzacji wobec osób z niepełnosprawnościami wśród części lokalnej społeczności.

III. Założenia Programu

1. Miejsce realizacji Programu:

- Miasto Jelenia Góra,

2. Adresaci Programu:

- Osoby z niepełnosprawnościami,
- Rodziny i opiekunowie osób z niepełnosprawnościami.

3. Koordynator/realizator Programu:

- Miasto Jelenia Góra
- Pełnomocnik ds. dostępności i osób z niepełnosprawnościami oraz równego traktowania.
- Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych przy Prezydencie Miasta.

4. Partnerzy Programu:

- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- Narodowy Fundusz Zdrowia i placówki służby zdrowia,
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Urząd Miasta Jelenia Góra,
- Powiatowy Urząd Pracy,
- Miejski Zakład Komunikacyjny sp. z o.o.,
- Państwowa Inspekcja Pracy,
- organizacje pozarządowe zrzeszające osoby z niepełnosprawnościami i działające na ich rzecz,
- pracodawcy,
- placówki oświatowe i opiekuńczo-wychowawcze,
- jednostki kultury,
- inne jednostki organizacyjne wspierające działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

5. Źródła finansowania Programu:

- budżet Miasta Jeleniej Góry,
- środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- budżet Województwa Dolnośląskiego,
- dotacje z budżetu państwa i państwowych funduszy celowych,
- środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej.

6. Infrastruktura wsparcia i rehabilitacji osób z niepełnosprawnościami

Rehabilitacja osób z niepełnosprawnościami oznacza zespół działań, w szczególności organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych, zmierzających do osiągnięcia — przy aktywnym uczestnictwie tych osób — możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej (art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych). Miasto Jelenia Góra dysponuje szeregiem instytucji realizujących zadania z zakresu rehabilitacji osób z niepełnosprawnościami:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jeleniej Górze,
- Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności,
- Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych przy Prezydencie Miasta Jeleniej Góry,
- Powiatowy Urząd Pracy w Jeleniej Górze,
- Narodowy Fundusz Zdrowia – Delegatura DOW w Jeleniej Górze,

- Dzienny Dom Pomocy Społecznej,
- Dom Pomocy Społecznej „Pogodna Jesień”,
- Dzienny Dom Senior +,
- Warsztaty Terapii Zajęciowej przy Polskim Towarzystwie Walki z Kalectwem Oddział Terenowy w Jeleniej Górze,
- Warsztaty Terapii Zajęciowej Polskiego Stowarzyszenia na rzecz Osób, z Niepełnosprawnością Intelktualną Koło w Jeleniej Górze,
- Środowiskowy Dom Samopomocy dla osób przewlekle psychicznie chorych,
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Jeleniej Górze,
- Miejskie Integracyjne Przedszkole nr 14,
- Szkoła Podstawowa nr 8 (kształcenie zintegrowane),
- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Jeleniej Górze,
- Ośrodek Rehabilitacyjno – Edukacyjno – Wychowawczy Architekton w Jeleniej Górze
- Zakład Aktywności Zawodowej „ROSA” Caritas Diecezji Legnickiej,
- Organizacje pozarządowe wspierające osoby z różnego rodzaju niepełnosprawnościami w tym Karkonoski Sejmik Osób Niepełnosprawnych, Jeleniogórskie Forum Organizacji Osób Niepełnosprawnych, Polski Komitet Pomocy Społecznej i inne.

IV. Cele strategiczne oraz cele operacyjne

1. Kształtowanie pozytywnego wizerunku osób z niepełnosprawnościami

1.1. Kształtowanie wolnego od stereotypów wizerunku osób z niepełnosprawnościami

- promocja osiągnięć osób z niepełnosprawnościami,
- promocja wydarzeń z udziałem osób z niepełnosprawnościami,
- organizowanie imprez integracyjnych o tematyce dotyczącej niepełnosprawności i z udziałem osób z niepełnosprawnościami,
- organizowanie kampanii kształtujących wizerunek osoby z niepełnosprawnościami – współpraca z mediami w tym zakresie.

1.2. Kształtowanie właściwych postaw społecznych sprzyjających realizowaniu praw osób z niepełnosprawnościami

- organizowanie konferencji poświęconych problematyce praw osób z niepełnosprawnościami,
- przeprowadzanie kampanii w mediach nt. praw osób z niepełnosprawnościami,
- działania mające na celu ukształtowanie prawidłowych postaw wobec osób z niepełnosprawnościami wśród dzieci i młodzieży w tym spotkania z osobami z niepełnosprawnościami,

- zajęcia integracyjne, wykłady, uwzględnianie problematyki niepełnosprawności w treści programów wychowawczych szkół i przedszkoli itp.
- cykl lekcji o równości i savoir-vivre w szkołach podstawowych.

Realizatorzy/Partnerzy: wydziały merytoryczne Urzędu Miasta Jelenia Góra, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Pełnomocnik ds. dostępności i osób z niepełnosprawnościami oraz równego traktowania, Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe i opiekuńczo-wychowawcze oraz instytucje kultury.

Wskaźniki:

1) liczba zrealizowanych działań (kampanie/konferencje/wydarzenia) – rocznie.

2. Zwiększenie dostępu do dóbr i usług umożliwiającym pełne uczestnictwo osób z niepełnosprawnościami we wszystkich dziedzinach życia

2.1. Informowanie osób z niepełnosprawnościami o przysługujących im prawach

- tworzenie systemu informacji dla osób z niepełnosprawnościami, ich rodzin i opiekunów z wykorzystaniem różnych kanałów przekazu informacji w tym: punktów informacyjnych, radia, tv i internetu,
- propagowanie idei dostępności przestrzeni publicznej dla osób z niepełnosprawnościami,

2.2. Likwidacja barier architektonicznych w przestrzeni publicznej

- przeprowadzenie diagnozy dotyczącej istniejących barier miejskiej przestrzeni publicznej Jeleniej Góry,
- prowadzenie ewidencji obiektów użyteczności publicznej wg kryteriów dostępności dla osób z niepełnosprawnościami,
- likwidacja barier architektonicznych w przestrzeni publicznej.

2.3. Likwidacja barier w komunikowaniu się i transportowych

- przeprowadzenie diagnozy dotyczącej barier w komunikowaniu się i transportowych w miejskiej przestrzeni publicznej Jeleniej Góry,
- informowanie o istniejących miejscach parkingowych dla osób z niepełnosprawnościami oraz rozbudowa sieci miejsc parkingowych przeznaczonych dla osób z niepełnosprawnościami,
- promowanie pełnego respektowania praw osób z niepełnosprawnościami w tym zakresie, stała poprawa dostępności dla osób z niepełnosprawnościami stron internetowych instytucji miejskich,

- stała poprawa infrastruktury komunikacyjnej oraz taboru komunikacji miejskiej pod względem dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

Realizatorzy/Partnerzy: wydziały merytoryczne Urzędu Miasta Jelenia Góra, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jeleniej Górze, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Pełnomocnik ds. dostępności i osób z niepełnosprawnościami oraz równego traktowania, Miejski Zakład Komunikacyjny sp. z o.o., Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych, Powiatowy Urząd Pracy, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe i opiekuńczo-wychowawcze oraz instytucje kultury, pracodawcy.

Wskaźniki:

- 1) liczba zlikwidowanych barier – rocznie,
- 2) liczba zgłoszeń dot. dostępności obsłużonych przez miasto – rocznie.

3. Stworzenie osobom z niepełnosprawnościami możliwości samodzielnego funkcjonowania

3.1. Poprawa sytuacji socjalno-bytowej osób z niepełnosprawnościami oraz rodzin i opiekunów osób z niepełnosprawnościami

- udzielanie pomocy finansowej i materialnej dla osób z niepełnosprawnościami będących w trudnej sytuacji,
- tworzenie mieszkań wspomaganych dla osób z niepełnosprawnościami,
- dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się, technicznych i transportowych w związku z indywidualnymi potrzebami osób z niepełnosprawnościami,

3.2. Zapewnienie usług opiekuńczych dla osób z niepełnosprawnościami

- zapewnienie usług opiekuńczych dla osób z niepełnosprawnościami,
- zapewnienie funkcjonowania ośrodków wsparcia,
- zapewnienie usług domów pomocy społecznej,
- zbudowanie systemu wsparcia w postaci instytucji asystenta osoby z niepełnosprawnościami,
- utrzymanie/rozszerzanie systemu opieki wytchnieniowej.

3.3. Poradnictwo psychologiczne i prawne dla osób z niepełno sprawnościami, ich opiekunów i rodzin

- zapewnienie wsparcia psychologa, prawnika.

Realizatorzy/Partnerzy: wydziały merytoryczne Urzędu Miasta Jelenia Góra, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Jeleniej Górze,, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób

Niepełnosprawnych, Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych, Pełnomocnik ds. dostępności i osób z niepełnosprawnościami oraz równego traktowania, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe i opiekuńczo-wychowawcze oraz instytucje kultury.

Wskaźniki:

- 1) liczba osób objętych usługami opiekuńczymi/asystenckimi – rocznie,
- 2) liczba mieszkań wspomaganych dostępnych w zasobie miasta – stan na koniec roku,
- 3) kwota dofinansowania likwidacji barier rocznie,
- 4) kwota udzielonej pomocy finansowej rocznie.

4. Zwiększenie dostępu osób z niepełnosprawnościami do kształcenia i podnoszenia kwalifikacji

4.1. Zapewnienie oferty kształcenia integracyjnego na wszystkich poziomach kształcenia

- monitorowanie potrzeb edukacyjnych osób z niepełnosprawnościami,
- wspieranie rozwoju kształcenia integracyjnego,
- stwarzanie możliwości kontynuowania nauki dla absolwentów z niepełnosprawnościami,
- zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami udziału w warsztatach terapii zajęciowej,
- zapewnienie dostępu do doradcy edukacyjno-zawodowego w wybranych szkołach (wsparcie w wyborze dalszej ścieżki).

4.2. Zapewnienie udziału dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami w zajęciach (półkoloniach, warsztatach) podczas ferii zimowych i letnich oraz zajęciach popołudniowych (światlicach)

- zapewnienie miejsc podczas półkolonii dla dzieci z orzeczeniami o niepełnosprawności,
- zapewnienie zajęć pozaszkolnych (światlice) dla dzieci z orzeczeniami o niepełnosprawności.

Realizatorzy/Partnerzy: wydziały merytoryczne Urzędu Miasta Jelenia Góra, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych, Pełnomocnik ds. dostępności i osób z niepełnosprawnościami oraz równego traktowania organizacje pozarządowe, placówki oświatowe i opiekuńczo-wychowawcze oraz instytucje kultury, sportu i turystyki.

Wskaźniki:

- 1) liczba oddziałów specjalnych i integracyjnych (stan na koniec roku),
- 2) liczba uczestników warsztatów terapii zajęciowych – rocznie,
- 3) liczba miejsc dla dzieci z niepełnosprawnościami na półkoloniach i zajęciach świetlicowych – rocznie.

5. Rozwój rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami

5.1. Tworzenie warunków do aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami

- wsparcie doradcze młodzieży z niepełnosprawnościami w podejmowaniu decyzji edukacyjno-zawodowych,
- zapewnienie doradztwa w zakresie poszukiwania pracy i podejmowania działalności gospodarczej,
- organizowanie staży, szkoleń, warsztatów aktywizacyjnych.

5.2. Tworzenie warunków do powstawania i utrzymania miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami

- informowanie pracodawców o ulgach, zwolnieniach, dotacjach – we współpracy z Państwową Inspekcją Pracy oraz Powiatowym Urzędem Pracy,
- informowanie pracodawców o prawach osób z niepełnosprawnościami – we współpracy z Państwową Inspekcją Pracy oraz Powiatowym Urzędem Pracy,
- zwrot kosztów przystosowania istniejących oraz tworzenia nowych miejsc pracy.

Realizatorzy/Partnerzy: wydziały merytoryczne Urzędu Miasta Jelenia Góra, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych, Pełnomocnik ds. dostępności i osób z niepełnosprawnościami oraz równego traktowania, Powiatowy Urząd Pracy, Państwowa Inspekcja Pracy, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, pracodawcy.

Wskaźniki:

- 1) liczba osób objętych doradztwem/aktywnością (szkolenia, staże),
- 2) liczba osób z niepełnosprawnościami bezrobotnych,
- 3) kwota zwrotu kosztów przystosowania miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych.

6. Wspieranie systemu rehabilitacji leczniczej

6.1. Współpraca w ramach zwiększenia dostępności do rehabilitacji leczniczej

- wczesne diagnozowanie zaburzeń rozwoju dziecka – działalność Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej,
- wsparcie w zakresie organizowania szkoleń i doradztwa dla rodziców dzieci z niepełnosprawnościami,
- zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami i ich opiekunom uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych,

Realizatorzy/Partnerzy: wydziały merytoryczne Urzędu Miasta Jelenia Góra, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych, Pełnomocnik ds. dostępności i osób z niepełnosprawnościami oraz równego traktowania Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, organizacje pozarządowe.

Wskaźniki:

- 1) liczba wydanych orzeczeń przez Poradnię Pedagogiczno-Psychologiczną,
- 2) liczba osób korzystających z turnusów rehabilitacyjnych / kwota dofinansowania – rocznie

7. Kreowanie polityki społecznej na rzecz osób z niepełnosprawnościami

7.1. Wspieranie i integrowanie organizacji działających w imieniu i na rzecz osób z niepełnosprawnościami

- współfinansowanie i promowanie projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe (otwarte konkursy ofert, „małe granty”),
- współpraca Miasta z organizacjami pozarządowymi
- działalność Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych w zakresie działań na rzecz osób z niepełnosprawnościami,
- działalność Pełnomocnika ds. dostępności i osób z niepełnosprawnościami oraz równego traktowania

Realizatorzy/Partnerzy: wydziały merytoryczne Urzędu Miasta Jelenia Góra, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych, Pełnomocnik ds. dostępności i osób z niepełnosprawnościami oraz równego traktowania organizacje pozarządowe.

Wskaźniki:

- 1) liczba dofinansowanych projektów NGO i łączna kwota – rocznie,
- 2) liczba spotkań/konsultacji – rocznie,

8. Promocja zdrowego trybu życia i aktywnego wypoczynku osób z niepełnosprawnościami

8.1. Stwarzanie warunków do regularnej aktywności fizycznej oraz turystyki osób z niepełnosprawnościami

- organizowanie, współfinansowanie i promowanie imprez sportowych, rekreacyjnych i turystycznych z udziałem osób z niepełnosprawnościami,
- rozwój infrastruktury sportowej dostosowanej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami,
- tworzenie nowych oraz dostosowywanie istniejących placów zabaw do potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami (integracyjne place zabaw).

Realizatorzy: wydziały merytoryczne Urzędu Miasta Jelenia Góra, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych, Pełnomocnik ds. dostępności i osób z niepełnosprawnościami oraz równego traktowania, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe i opiekuńczo-wychowawcze oraz instytucje sportu i turystyki.

Wskaźniki:

- 1) liczba wspartych projektów z zakresu sportu, rekreacji i turystyki osób z niepełnosprawnościami
- 2) liczba nowych lub dostosowanych elementów infrastruktury sportowej i placów zabaw – rocznie.

V. Monitoring i ewaluacja

Do końca pierwszego półrocza każdego roku Koordynator Programu przygotowuje sprawozdanie z realizacji zadań w roku poprzednim. Dokument powstaje na podstawie danych dostępnych w Urzędzie Miasta i jednostkach miejskich (w szczególności Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej oraz właściwych wydziałach i jednostkach miejskich). W razie potrzeby Koordynator może zwrócić się do wybranych realizatorów o krótkie potwierdzenie

danych drogą mailową. Sprawozdanie z realizacji Programu obejmuje opis wykonanych działań, wartości wskaźników oraz wnioski i rekomendacje na kolejny rok.

VI. Podsumowanie

Program DOMINO V na lata 2026–2030 kontynuuje i porządkuje działania Jeleniej Góry na rzecz osób z niepełnosprawnościami, opierając się na współpracy Miasta, organizacji pozarządowych oraz partnerów lokalnych. Jego celem jest systematyczna poprawa jakości życia, zwiększanie dostępności przestrzeni i usług, wspieranie niezależności oraz pełnego uczestnictwa w życiu społecznym, z poszanowaniem podmiotowości każdej osoby z niepełnosprawnością. Program jest realizowany w granicach posiadanych zasobów i może być aktualizowany w trakcie obowiązywania, jeśli pojawią się nowe potrzeby, możliwości finansowania lub dobre praktyki. Publikowane corocznie sprawozdania będą podstawą do bieżącego planowania działań i podejmowania decyzji służących mieszkańcom Jeleniej Góry.